

Wpływ epidemii na krakowską kulturę - wyniki ankiety

2020-04-29

Blisko 170 głosów pokazujących aktualną sytuację kultury i branż kreatywnych, najważniejsze wyzwania, najpilniejsze potrzeby, a także różnorodność form organizacyjnych i silne powiązanie poszczególnych sektorów - znamy wyniki badania ankietowego „Krakowska kultura w czasie epidemii COVID-19”.

W pierwszych dniach obowiązywania kwarantanny Wydział Kultury i Dziedzictwa Narodowego Urzędu Miasta Krakowa, we współpracy z ekspertami z Małopolskiego Instytutu Kultury i Miejskim Centrum Dialogu, przygotował ankietę „Krakowska kultura w czasie epidemii COVID-19”. Skierowana została do podmiotów działających w sektorach kultury i kreatywnym. W badaniu wzięło udział prawie 170 respondentów, reprezentujących osoby fizyczne, organizacje pozarządowe, instytucje kultury i przedsiębiorstwa prowadzące działalność kulturalną.

Ocena sytuacji i identyfikacja potrzeb

Badanie miało na celu wstępne rozpoznanie, ale też próbę oceny skali i strat spowodowanych pandemią i działaniami podejmowanymi w ramach walki z rozprzestrzenianiem się COVID-19, przede wszystkim w zakresie zatrzymania działalności kulturalnej w jej tradycyjnym wymiarze.

Uzyskane informacje były pomocne w projektowaniu i opracowywaniu programu „Kultura odporna”, zakładającego doraźne wsparcie dla kultury i sektora kreatywnego, a także działania systemowe, mające na celu wypracowanie długofalowej polityki wzmacniającej poszczególne branże kultury.

- Ankieta pokazała nam, jak różnorodny w zakresie form organizacji jest świat krakowskiej kultury i jak mocno są ze sobą powiązane wszystkie ogniwa i sektory. Mamy świadomość, że musimy przeprojektować dotychczasowe formy działania, aby zapewnić doraźną pomoc, zabezpieczyć infrastrukturę społeczną i trwałość najważniejszych marek krakowskiej kultury i ludzi za nimi stojących. Uruchomiliśmy również telefony informacyjne, aby usprawnić komunikację z sektorem kultury. Prosimy nasze miejskie instytucje o wdrażanie programów wspierających lokalnych twórców, zwłaszcza na poziomie najbliższego sąsiedztwa i dzielnic. Jesteśmy w kontakcie z organizacjami pozarządowymi, instytucjami kultury, indywidualnymi twórcami i artystami. Będziemy stopniowo uruchamiać poszczególne elementy pakietu „Kultura odporna” wierząc, że sytuacja miasta pozwoli na wsparcie wszystkich ludzi kultury, znajdujących się w szczególnej potrzebie, a przy okazji pozwoli stworzyć nowe, ciekawe formy i projekty wzbogacające życie kulturalne naszego miasta, będące odpowiedzią na nadzwyczajność obecnej sytuacji – deklaruje Katarzyna Olesiak, dyrektorka Wydziału Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Jak kryzys wpływa na kulturę?

Badanie wykazało, że kultura instytucjonalna jest przygotowana na zabezpieczenie płynności finansowej instytucji, zatrudnionych w nich pracowników i najważniejszych projektów. Dla większości instytucji problemem jest jednak brak możliwości prowadzenia zwyczajnej działalności usługowej, związanej ze sprzedażą biletów, wynajmem wnętrz i świadczeniem

usług. Odporność na kryzys ma charakter krótkoterminowy i będzie wyraźnie powiązana z ogólną kondycją finansową miasta.

Nieodporny na kryzys jest wymiar kultury pozarządowej. Organizacje nie posiadają rezerw finansowych. Blisko połowa z nich ocenia, że bez szybkiego wsparcia z zewnątrz nie przetrwają nawet do lata i nie będą w stanie wznowić działalności, kiedy ograniczenia zostaną zniesione. Środki potrzebne, by przetrwać powyżej pół roku posiada zaledwie 3% respondentów. Kryzysową sytuację potęguje fakt, że problemom finansowym towarzyszy ogromne poczucie niepewności. Nikt nie potrafi przewidzieć, jak długo potrwa pandemia i jak będzie wyglądała sytuacja po kryzysie, a także jakie środki bezpieczeństwa będą musieli zapewniać organizatorzy wydarzeń, do jakich ograniczeń dotyczących przestrzeni lub liczby osób będą musieli się dostosować organizacyjnie i ekonomicznie.

Respondenci obawiają się o przyszłość, zastanawiają się, czy sytuacja ekonomiczna pozwoli wszystkim chętnym korzystać z oferty kulturalnej – czy kultura będzie dostępna dla wszystkich grup odbiorców oraz dla wszystkich typów działalności kulturalnej. Niepokój budzi też świadomość powiązania kultury z ruchem turystycznym oraz sektorem edukacji – szkoły są ważnym odbiorcą wielu wydarzeń kulturalnych. Powszechna jest również obawa, że sektor kultury, który został wyłączony w ramach przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się koronawirusa jako jeden z pierwszych, będzie czekał najdłużej na wznowienie działalności. A wiele typów instytucji mogłoby dostosować swoje działania tak, by były bezpieczne dla uczestników znacznie wcześniej.

Jeszcze bardziej dramatycznie rysuje się sytuacja osób fizycznych i samozatrudnionych pracujących w kulturze. Krakowscy artyści, animatorzy i edukatorzy kulturalni mierzą się z utratą przychodów z dnia na dzień, brakiem możliwości realizacji zaplanowanych projektów, zmianą bezpośredniej animacji na animację poprzez internet (ogranicza to możliwość skorzystania z pomocy przez przedstawicieli kultury, którzy z powodu wieku lub braku możliwości technicznych mają problem z szybkim przeorganizowaniem swojej pracy do działań online). Niepewna sytuacja państwa i samorządów wskazuje dodatkowo, że nie pojawią się w niedalekiej przyszłości zlecenia, a wiele osób z powodów formalnych nie ma możliwości skorzystania z pomocy oferowanej w ramach rządowej „tarczy antykryzysowej”.

Krakowska „Kultura odporna”

W tak trudnej sytuacji szczególnie należy docenić fakt, że w obliczu kryzysu krakowska kultura nie zamarała. Ponad połowa podmiotów, które wzięły udział w badaniu, nasiliła swoją obecność w sieci. Proponują działania w rozmaitej formie: warsztatów, emisji zarejestrowanych treści, streamingów, seriali, czytań, wykładów czy webinarów.

Chociaż działania online nie stanowią źródeł przychodu rekompensujących straty z zawieszenia typowej działalności, pozwalają podtrzymać żywą relację z odbiorcami, przywołać radość z bycia razem. W pierwszym okresie pandemii był to konieczny warunek pozwalający na podtrzymanie wspólnoty ludzi kultury i odbiorców. Wielu twórców zwraca jednak uwagę, że kultura w sieci nie powinna być darmowa, ponieważ długofalowo przyczyni się to do destrukcyjnych praktyk. Respondenci uważają, że kultura w sieci powinna być finansowana także z wpłat użytkowników – odbiorców. Niepokój budzą też kwestie związane z prawami autorskimi do

programów i treści emitowanych w internecie.

Wysłuchując się w głosy środowiska kultury, miasto skupiło się nie tylko na wsparciu podmiotów w przetrwaniu kryzysu, ale również na zaplanowaniu działań, które pomogą ponownie uruchomić krakowską kulturę w nowej, pokryzysowej rzeczywistości. Pierwsza grupa działań to m.in. obniżki czynszów za lokale miejskie, możliwości odroczenia spłaty ratalnej lub umorzenia należności podatkowych i publicznoprawnych, a także elastyczność w rozliczaniu już przyznanych grantów, możliwych do realizacji.

Uwzględniając różnorodność sektorową respondentów, program „Kultura odporna” kierowany jest do poszczególnych dziedzin, branż i przedsiębiorstw kulturalnych (np. produkcji filmowej, muzyki klubowej i producentów muzycznych, galerii sztuki, księgarń i antykwariatów), a przede wszystkim do indywidualnych twórców, animatorów, edukatorów (programy stypendialne i rezydencjalne, nagrody, zamówienia i zakupy dzieł). To działania zaprojektowane z myślą o wspieraniu kultury w rzeczywistości po kryzysie.

- Kryzys ekonomiczny i społeczny spowodowany pandemią COVID-19 odcisnęło swoje piętno na wszystkich dziedzinach życia. Wszystkie branże, również kultura, będą musiały dostosować do zmian, poszukać nowych sposobów działania i niestandardowych rozwiązań. Mamy świadomość, że obecny kryzys nie zaczął się w styczniu i z pewnością nie skończy się w momencie wynalezienia szczepionki na wirusa COVID-19. Będzie miał skutki długookresowe, które będą dotyczyły rozmaitych powiązanych sektorów. Dlatego projektując program „Kultura odporna”, w równym stopniu, co natychmiastowa pomoc doraźna, koncentrujemy się na działaniach długookresowych, na stworzeniu programów rozwojowych, narzędzi pozwalających poszczególnym sektorom jeszcze lepiej współpracować, mierzyć swoje efekty, budować wartość i siłę każdej z branż kultury, ale także pielęgnować etos współdzielenia się zasobami, wiedzą, ideami – podkreśla Robert Piaskowski, pełnomocnik prezydenta ds. kultury.

Szczegółowy raport z badania można pobrać [tutaj](#).

Organizatorzy badania dziękują wszystkim, którzy wypełnili kwestionariusz i udzielili odpowiedzi.

Szczegółowe informacje o poszczególnych narzędziach wspierających krakowską kulturę i sektor branż kreatywnych w ramach programu „Kultura odporna” można znaleźć [tutaj](#).